

МРЕЖАТА ОТ УЧИЛИЩА В ОБЩИНА РУСЕ

Имам една мечта! *Мартин Лутър Кинг, 28.08.1963 г.*

Общи бележки

Развитието на средното образование е изключителен приоритет на местната власт. По-нататък ще имаме пред вид общината, като основна структура, която осъществява местно самоуправление. Действащото законодателство, отнасящо се до средното образование в България /по-нататък ще използвам само думата образование/, ограничава силно ролята на общината за сметка на държавата в лицето на министъра на образованието. При едни бъдещи законотворства е необходимо това да се промени. Интересът на жителите на община Русе, например, е насочен към качеството на образованието в Русе и те едва ли се интересуват от проблемите на училищата в Сандански. Жителите на всяка община трябва да могат да влияят на развитието на образованието, защото се отнася до техните деца, внуци и т.н.

Образованието се реализира чрез училищата, които се намират на територията на дадена община. Те образуват мрежа от училища, която съответства на броя на жителите на общината, на икономическото ѝ развитие, на действащите предприятия от различни отрасли, на перспективите за развитие на региона и други фактори. Например според разработената Иновационна стратегия за интелигентна специализация на Община Русе 2016-2025 г., Русе ще се утвърди като град на знанието и иновациите. Документът се вписва в концепцията на Европейския съюз за регионална специализация, а Русе е сред първите общини в България с подобна стратегия. От тази стратегия би трябвало да произтича и реформа в мрежата от училища, но четири години след приемането ѝ няма никакво намерение или план за промяна. Най-вероятно авторите на стратегията просто са я забравили.

Мрежата от училища в община Русе, както и в цялата страна е създадена в годините на социализма и съответства на господстващата тогава идеология за ръководната роля на пролетариата, на плановете за индустриализацията на региона и на броя на жителите. Нови училища не са строени поради намаляването на броя на учениците и принудителното закриване на училища е факт.

Съгласно тезисите на ЦК на БКП за развитие на образованието от 1979 г. в България трябваше да има един вид училище – ЕСПУ /единно средно политехническо училище/ с УПК /учебно-производствен комплекс/, в което да учат ученици от 1. до 12. клас. Тази глупост не се състоя напълно, но набързо създадените дванадесетлетки останаха под друго име – СОУ, а сега СУ. Би трябвало в съвременна България такъв вид училища да не съществуват или да бъдат изключение в малки общини с единствено училище. В един от вариантите на проектозакона за образованието преди години имаше такова предложение. Обучението на ученици от 1. до 12. клас в едно училище, на две смени, в 2019 година е сигурно доказателство за отказа на държавата да реформира

образованието чрез сериозни инвестиции. Няма никаква педагогическа, организационно-методическа, образователна или друга подобна причина, която да оправдава съществуването на този вид училища в Русе в 2019 година.

Друг проблем на мрежата от училища е наличието на държавни и общински училища на територията на една община. Министерството отдавна прилага принципа „разделяй и владей“. Противопоставянето на професионални /държавни/ и профилирани /общински/ гимназии е стара практика и цели разединението на образователната общност. Вероятно има голяма разлика да преподаваш математика в държавно или в общинско училище. Вероятно подготовката на готвачи е важна държавна задача, а профилираната подготовка не е от държавен интерес. Това личи и от разходния стандарт за един ученик – за държавните училища той е доста по-висок, отколкото за общинските.

За да работи добре едно училище трябва да има нормални условия за ученици и учители. Това означава да има подходящо финансиране за материална база и качествена урочна и извънкласна дейност. Неизбежно отпуснатите средства за едно училище в най-голяма степен зависят от броя на учениците. Така възниква въпросът: при сегашните условия в България, какъв е оптималния брой ученици/паралелки в едно училище, за да може то да се развива нормално. Тъй като не съм срещал отговор на този въпрос, ще изразя свое мнение. В по-общ план, в едно училище е добре да има от 400 до 1000 ученици, при положение, че сградата позволява да се учи на една смяна. В по-тесни граници: 600 – 800 ученици в 24 – 32 паралелки. Такова училище ще има достатъчно средства, разнообразен учителски състав с пълни нормативи и богати възможности за извънкласни дейности. Отклоненията от тези числа водят или до маломерни училища или до гигантски училища с двусменен режим.

Интересни факти за училищата в Русе

Поради отказа да се реформира мрежата от училища в Русе и развитието ѝ на базата на приятелски отношения, политически връзки и други „модерни“ подходи се стигна до дълбоки диспропорции. Ето някои факти, които нямат нужда от коментар:

1. Почти половината ученици в общообразователните училища учат на две смени и никой не планира промяна.
2. План-приемът за 2019/2020 г. предвижда в две училища, в центъра на Русе, прием по 1 /една/ паралелка.
3. Дисбаланс между броя на учениците в различните училища. Сравнете броя на учениците в СУ „Йордан Йовков“ – 391 и СУ „Васил Левски“ – 1561 или ОУ „Братя Миладинови“ – 172 и ОУ „Иван Вазов“ - 671. Данните са от сайта на община Русе за 2018 г.
4. Дисбаланс в пълняемостта на паралелките. Чрез сайта на РУО – Русе <https://vacancies.rio-ruse.org/> всеки може да разгледа свободните места за ученици във всички училища от област Русе и да си направи извод. Например в 9. клас в МГ „Баба Тонка“ няма свободно място – 100% пълняемост при пет паралелки във випуска, а в същия клас, в СУ „В.

Левски“ има 24 свободни места – 70% пълняемост при три паралелки във випуска.

5. Дисбаланс в разпределението на паралелките по профили в план-приема за 2019/2020 г. се предвиждат 13 паралелки с езиков и хуманитарен профил и 10 с математически, софтуерни и хардуерни или природни науки. Не е ясно по каква причина в Русе има например 4 /четири/ паралелки с интензивно изучаване на немски език.
6. Не се публикува информация за реализацията на учениците завършили професионални гимназии. Не е ясно колко от тях започват работа по придобитата специалност. Защо има ученици, които не започват работа по придобитата специалност, а бизнесът има постоянен глад за кадри?
7. Не се публикуват данни за резултатите от обучението в русенските училища. Никой не може да разбере каква е ползата от милионите левове /пари на българските данъкоплатци/ изхарчвани всяка година от тях и каква е ползата от повишаването на заплатите на учителите с 20%.

Управленският подход

Една от основните причини за проблемите в образованието е свръх централизираният командно-административен стил на управление. Ако искате да добиете бегла представа за това, вижте заповедта на началника на РУО – Русе за утвърждаване на план-приема за 2019-2020 година тук: <http://www.rioruse.org/wp-content/uploads/2019/04/рд-08-209.pdf> . Ще видите, че тя отговаря на 6-7 изисквания, различни регламенти, направени са 2-3 съгласувания, използвани са утвърдени образци, спазени са няколко писма на МОН и т.н. Няма да разберете какви всъщност са мотивите. Няма да видите участието на русенските граждани, за чиито деца става дума. Няма да забележите, че централизираният държавен план-прием е уникално българско недоразумение останало от годините на комунизма.

Принципи на израждане на мрежа от училища

За да имаме съвременна мрежа от училища, която да създава условия за нормално финансиране, конкуренция между тях, достъп до качествено образование на всеки ученик, съпоставимост на резултатите и гъвкавост, тя трябва да бъде изградена на следните принципи:

- **всички училища имат оптимален брой ученици;**
- **всички училища работят на една смяна;**
- **всички училища са общински /с изключение на НУИ и спортното училище/;**
- **училищата са два вида – основни или гимназии /професионални или профилирани/;**
- **всички училища са добре оборудвани.**

Дискусията най-малко по следните въпроси е неизбежна:

Каква е стратегията за развитие на община Русе?

Каква мрежа от училища съответства на стратегията?
Какви училища трябва да има в Русе?
Колко основни училища трябва да има в Русе?
Колко и какви профилирани гимназии трябва да има в Русе?
Какви профили да се стимулират?
Колко и какви професионални гимназии трябва да има в Русе?
Какви професии трябва да се стимулират?
Защо има празни училищни сгради и сгради, които са пренаселени?

Когато се отговори на всички въпроси, би трябвало да се подготви пътна карта за развитие на всяко училище, така след 3 – 4 години община Русе ще има модерна и жизнеспособна мрежа от училища, която да служи на гражданите. Училищата ще бъдат автономни, ще се управляват от директори и екипи, които ще носят отговорност за целия процес – от планиране и реализация на приема до резултатите от НВО за основните училища и ДЗИ за гимназиите. Пътят няма да е лесен, но ако се обмисли добре и планира компетентно и правилно, ако решенията се вземат публично и в посоката на поставените цели, ще има успех. Нашият град може да бъде за пример за отговорна политика в образованието.

Имам една мечта!

24.05.2019 г.

Митко Кунчев